

Bir Üniversite Hastanesinde Çalışan Hemşirelerin Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutumlarının Meslek ve Bilimsel Etkinlik Deneyimleri Açısından İncelenmesi

Investigation of the Attitudes of Nursing Working at a University Hospital Towards Evidence-Based Nursing in Terms of Their Professional and Scientific Activity Experiences

Oya Sevcan ORAK¹, Elif Güzide EMİRZA², Kübra GÜLİRMAK³

¹Doktor Öğretim Üyesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Psikiyatri Hemşireliği AD, Samsun, 0000-0002-7499-5077

²Araştırma Görevlisi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Psikiyatri Hemşireliği AD, Samsun, 0000-0003-3652-2428

³Araştırma Görevlisi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Psikiyatri Hemşireliği AD, Samsun, 0000-0003-4450-3737

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı bir üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının, meslek ve bilimsel etkinlik deneyimleri açısından incelenmesidir.

Gereç ve Yöntem: Tanımlayıcı tipte olan araştırma Türkiye’de bulunan bir üniversite hastanesinde çalışmakta olan 140 hemşire yapılmıştır. Araştırmanın verileri “Hemşire Tanıtıcı Bilgi Formu” ve “Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır.

Bulgular: Hemşirelerin bilimsel toplantılara katılma, mesleki örgüte üye olma durumlarına göre “kanıta dayalı hemşireliğe yönelik inanç ve beklentiler” ve “kanıta dayalı hemşireliğe yönelik duygular” alt boyutları; Araştırma sonuçlarını uygulamada kullanma durumlarına göre “kanıta dayalı hemşireliği uygulama niyeti” puanları arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$).

Sonuç: Hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının ortanın üzerinde olumlu olduğu ve bu tutumun gelişmesinde lisansüstü eğitime sahip olma, bilimsel bir çalışmayı oldukça iyi ve çok iyi düzeyde anlayıp yorumlayabilme, sorumlu hemşire olma, hemşirelik haftası kapsamındaki etkinliklere ve hemşirelikle ilgili bilimsel toplantılara katılma, araştırma sonuçlarını hasta bakım sürecinde kullanma, mesleki bir derneğe üye olma durumlarının etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Kanıta dayalı hemşirelik, Kanıta dayalı uygulamalar.

ABSTRACT

Objective: The aim of this study is to examine the attitudes of nurses working in a university hospital towards evidence-based nursing in terms of their professional and scientific activity experiences.

Materials and Methods: This descriptive study was conducted on 140 nurses working in a university hospital in Turkey. The data of the study were collected by using the "Nurse Descriptive Information Form" and "Evidence-Based Attitude Scale towards Nursing".

Results: According to the nurses' participation in scientific meetings and being a member of a professional organization, the sub-dimensions of "beliefs and expectations towards evidence-based nursing" and "feelings towards evidence-based nursing"; It was determined that there was a significant difference between the scores of "intention to practice evidence-based nursing" according to the use of the research results in practice ($p<0.05$).

Conclusion: It is seen that the attitudes of nurses towards evidence-based nursing are positive above the average, and they have postgraduate education in the development of this attitude, being able to understand and interpret a scientific study at a very good and very good level, being a responsible nurse, participating in the activities within the scope of the nursing week and scientific meetings related to nursing, and the results of the research. It has been concluded that using in the patient care process and being a member of a professional association have an effect.

Keywords: Nursing, Evidence-based nursing, Evidence-based practices.

Sorumlu yazar:

Oya Sevcan ORAK, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Samsun, oyasevcan.orak@omu.edu.tr

Başvuru/Submitted: 28.11.2021 **Kabul/Accepted:** 06.01.2022

Cite this article as: Orak OS, Emirza EG, Gülirmak K. Investigation of the Attitudes of Nursing Working at a University Hospital Towards Evidence-Based Nursing in Terms of Their Professional and Scientific Activity Experiences. J TOGU Heal Sci 2022;2(1):25-38.

GİRİŞ

Dünya genelindeki sağlık kuruluşları, kanıt temelli çalışmaları uygulama yoluyla hasta sonuçlarını, kalitesini ve bakımın tutarlılığını iyileştirmeyi amaçlamaktadır. Bilimsel bilginin yorumlanarak uygulanması, bakım sunumu ve maliyet etkinliğini sağlamak ve klinik sonuçlarda istenmeyen varyasyonları azaltmak için oldukça önemlidir (1).

Sağlık bakım sisteminde profesyonel bir disiplin olan hemşireliğin mesleki anlamda gelişebilmesi için kanıt temelli çalışmaların sistematik olarak uygulamaya yansıtılması gerekmektedir (2). Bilimsel araştırmaların sayısındaki artış, hemşirelik uygulamalarında kanıt temelli karar verme sürecini başlatmış ve kanıta dayalı hemşirelik kavramını ortaya çıkarmıştır (3). Kanıta dayalı hemşirelik (KDH), “hasta bakımına yönelik alınan kararlarda hastalara en iyi bakımı sunabilmek için deneyimler ve hasta tercihleri ile bilimsel yöntem yoluyla elde edilen kanıtların birleştirilerek hemşirelik bakımında kullanma yaklaşımı” olarak ifade edilmektedir (4). KDH günümüzde sağlık bakımında beklentileri karşılama ve maliyeti azaltma yönüyle gittikçe önem kazanmakta ancak; pratikte halen yeterli düzeyde uygulanmamaktadır (5). Aynı zamanda KDH bilgi, araştırma, deneyim ve aynı zamanda bilimsel bilgiyi kullanabilme becerisi gerektirmektedir. Bu nedenle de hemşirelik uygulamalarının kanıta dayandırılması konusunda hala ciddi boşluklar vardır (6,7).

Literatürde, hemşirelerin kanıt temelli yaklaşımlarla ilgili tutumlarının olumlu olduğunu ancak, bilimsel araştırma sonuçlarını, kanıt temelli yaklaşımları uygulamada kullanma oranlarının düşük olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır (8,9). Başka bir araştırmada, hemşirelerin KDH yaklaşımına yönelik tutumlarının olumlu olduğu, bilimsel bilgiye ulaşmada istekli oldukları buna rağmen, kanıta dayalı bilgiyi uygulamada kullanma konusunda yetersiz oldukları saptanmıştır. Aynı çalışmada hemşirelerin bilimsel toplantılara katılma ve araştırma yapma konularında desteklenmesi durumunda kanıt temelli yaklaşımları uygulamada kullanma tutumlarının olumlu yönde etkileneceği düşünülmektedir.

Hemşirelik uygulamalarında sayı ve nitelik olarak kanıt düzeyi yüksek çalışmaların olmasının çok önemlidir. Diğer yandan kanıtların hemşirelik uygulamalarında kullanılması ve görünür olması hemşirelerin KDH yaklaşımına yönelik bilgi ve tutumlarından etkilenmektedir (10). Bu çalışma bir üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Tanımlayıcı tipte olan bu araştırma Haziran 2017-Ağustos 2017 tarihleri arasında Türkiye’de bulunan bir üniversite hastanesinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini bu

hastanede çalışan 254 hemşire; örneklemini ise kliniklerde çalışan ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan 140 hemşire oluşturmuştur.

Araştırmada veriler, “Hemşire Tanıtıcı Bilgi Formu” ve “Kanıtı Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır. Veri toplama formları araştırmacıların gözetiminde hemşireler tarafından doldurulmuştur. Form doldurma işlemi için hemşirelerden sözlü ve yazılı onam alındıktan sonra uygun oldukları zaman dilimleri belirlenip randevu oluşturulmuştur. Formların doldurulması ortalama 15-20 dakika sürmüştür.

Veri Toplama Araçları

Hemşire Tanıtıcı Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından ilgili literatür doğrultusunda hazırlanan bu form hemşirelerin sosyo-demografik özelliklerini, çalışma ve bilimsel faaliyetlere katılmaya yönelik deneyimlerini içeren 12 sorudan oluşmaktadır (11,12,13,14).

Kanıtı Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği (KDHYTÖ): Özgün dili İspanyolca olan ölçek Ruzafa-Martinez ve ark. (2011) tarafından geliştirilmiştir (15). On beş maddeden oluşan ölçek üç alt boyut içermektedir. Sekiz madde olumlu (1, 2, 5, 7, 9, 11, 13 ve 14. maddeler) yedi madde olumsuz (3, 4, 6, 8, 10, 12 ve 15. maddeler) ifade içermektedir. Ayrıca olumsuz maddeler ters çevrilerek kodlanmaktadır. Ölçek beşli likert tipinde, “Hiç katılmıyorum=1”, “Katılmıyorum=2”, “Biraz katılıyorum=3”, “Katılıyorum=4”, “Tamamen katılıyorum=5” şeklinde puanlanmaktadır. Ölçekte kesme noktası yoktur ve yüksek puan alınması kanıtı dayalı hemşireliğe yönelik tutumun olumlu olduğunu ifade etmektedir. Türkçe’ye uyarlama çalışması Ayhan ve ark. (2015) tarafından yapılan ölçek, “Kanıtı dayalı hemşireliğe yönelik inanç ve beklentiler”, “Kanıtı dayalı hemşireliği uygulama niyeti”, “Kanıtı dayalı hemşireliğe yönelik duygular” olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır (11). Özgün ölçeğin güvenilirlik katsayısı $\alpha=,85$ ’tir. Alt boyut güvenilirlik katsayıları, Uygulama Niyeti Alt Boyutu için $\alpha=,63$, İnanç ve Beklentiler Alt Boyutu için $\alpha=,86$, Duygular Alt Boyutu için $\alpha=,70$ ’dir (11-15). Bu araştırmada Uygulama Niyeti Alt Boyutu $\alpha=,69$; İnanç ve Beklentiler Alt Boyutu $\alpha=,86$; Duygular Alt Boyutu $\alpha=,70$ olarak belirlenmiştir.

Verilerin İstatistiksel Değerlendirmesi

Veriler SPSS 21.00 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler, independent t testi, One- Way ANOVA testi, Tukey Post Hoc testi, pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. Araştırmada anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak alınmıştır.

Etik Onay

Araştırmaya başlanmadan önce araştırmanın yürütüleceği ilde bulunan üniversitenin Klinik Araştırmalar Etik kurulundan (2017/253) etik onay ve verilerin toplanacağı hastaneden

gerekli izinler alınmıştır. Araştırmacılar tarafından hemşirelere uygulama öncesinde araştırma ile ilgili bilgilendirmeler yapıldıktan sonra katılmaya gönüllü olanlardan sözlü ve yazılı onam alınmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan hemşirelerin yaş ortalamasının $33,11 \pm 7,51$ olduğu; %90,0'ının kadın, %72,1'inin lisans mezunu, %87,9'unun servis hemşiresi, %30,0'unun hemşirelikte çalışma süresinin 5 yıl ve altı, %27,1'inin hemşirelikte çalışma süresinin 11-17 yıl olduğu belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Hemşirelerin Tanıtıcı Özelliklerinin Dağılımı (n=140)

Tanıtıcı Özellikler		SD	Min-Max
Yaş Ortalaması		33,11 \pm 7,51	19-53
		Sayı	%
Cinsiyet	Kadın	126	90,0
	Erkek	14	10,0
Çalışma Pozisyonu	Servis Hemşiresi	123	87,9
	Sorumlu Hemşire	17	12,1
Öğrenim Durumu	Lise ve Ön Lisans	32	22,9
	Lisans	101	72,1
	Yüksek Lisans	7	5,0
Çalışma Yılı	5 yıl ve altı	42	30,0
	6-10 yıl	28	20,0
	11-17 yıl	38	27,1
	18 yıl ve üzeri	32	22,9

Çalışmaya katılan hemşirelerin bilimsel etkinlikler ile ilgili özellikleri incelendiğinde; %61,4'ünün kanıta dayalı uygulamalarla ilgili eğitim aldığı, %42,1'inin bilimsel bir çalışmayı orta düzeyde yorumlayabildiği, %57,9'unun hemşirelikle ilgili bilimsel toplantılara katıldığı, %50,7'sinin bakım sürecinde araştırma sonuçlarına yer verdiği, %68,6'sının hemşirelik haftası kapsamında düzenlenen etkinliklere katıldığı saptanmıştır. Hemşirelerin %74,3'ünün mezun olduktan sonra hemşirelik alanında bilimsel bir araştırma yapmadığı, %61,4'ünün hemşirelikle ilgili herhangi bir derneğe üye olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 2).

Hemşirelerin KDHYTÖ'nün kanıta dayalı hemşireliğe yönelik inanç ve beklentiler alt boyutundan aldıkları puanların ortalaması $27,68 \pm 4,33$ 'tür. Hemşirelerin ölçeğin diğer alt boyutları olan kanıta dayalı hemşireliği uygulama niyeti puan ortalamaları $14,68 \pm 3,02$ ve kanıta dayalı hemşireliğe yönelik duygular puan ortalamaları $15,42 \pm 3,19$ olarak belirlenmiştir (Tablo 3).

Tablo 2. Hemşirelerin Bilimsel Bilgi ve Etkinliklere İlişkin Deneyimleri (n=140)

Özellikler	Sayı	%
Kanıt dayalı uygulamalarla ilgili eğitim alma durumu		
Evet	86	61,4
Hayır	54	38,6
Bilimsel bir çalışmayı anlama ve yorumlama düzeyi		
Hiç iyi değil	4	2,9
Biraz iyi	16	11,4
Orta düzeyde iyi	59	42,1
Oldukça iyi	57	40,7
Çok iyi	4	2,9
Hemşirelik ile ilgili bilimsel toplantılara katılma durumu		
Evet	81	57,9
Hayır	59	42,1
Mezuniyet sonrası hemşirelik alanında bilimsel bir araştırma yapma durumu		
Evet	36	25,7
Hayır	104	74,3
Araştırma sonuçlarını hasta bakım sürecinde kullanma durumu		
Evet	71	50,7
Hayır	69	49,3
Mesleki bir derneğe üye olma durumu		
Evet	54	38,6
Hayır	86	61,4
Hemşirelik haftası kapsamında düzenlenen etkinliklere katılma durumu		
Evet	96	68,6
Hayır	44	31,4
Toplam	140	100

Tablo 3. Hemşirelerin Kanıt Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği alt ölçek puan ortalamalarının dağılımı

*KDHYTÖ Alt Boyutları	$\bar{X} \pm SS$	Min-Max	Ölçekten Alınabilecek Min.-Max. Değerler
Kanıt Dayalı Hemşireliğe Yönelik İnanç ve Beklentiler	27,68±4,33	18-35	7-35
Kanıt Dayalı Hemşireliği Uygulama Niyeti	14,68±3,02	4-20	4-20
Kanıt Dayalı Hemşireliğe Yönelik Duygular	15,42±3,19	6-20	4-20

*KDHYTÖ: Kanıt Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği

Hemşirelerin cinsiyet, kanıt dayalı uygulamalarla ilgili eğitim alma, hemşirelik alanında bilimsel bir dergiyi takip etme/okuma ve mezuniyet sonrası hemşirelik alanında bilimsel bir araştırma yapma değişkenlerine göre KDHYTÖ alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p > 0,05$; Tablo 4).

Araştırmaya dâhil edilen hemşirelerden lisansüstü eğitime sahip olanlar ile bilimsel bir çalışmayı anlama yorumlama düzeyi oldukça iyi ve çok iyi düzeyde olan hemşirelerin “inanç

ve beklentiler” alt boyutundan anlamlı düzeyde yüksek puan aldıkları belirlenmiştir ($p<0,05$). Hemşirelerden sorumlu hemşire olarak görev yapanlar ile hemşirelik haftası kapsamında düzenlenen etkinliklere katıldığını ifade edenlerin “inanç ve beklentiler” ile “uygulama niyeti” alt boyutlarından aldıkları puanların anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur ($p<0,05$). Hemşirelikle ilgili bilimsel toplantılara katılan hemşirelerin KDHYTÖ alt boyutlarının tamamından aldıkları puanların katılmayanlara göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Araştırma sonuçlarını hasta bakım sürecinde kullandığını belirten hemşirelerin “uygulama niyeti” alt boyut puan ortalamalarının anlamlı düzeyde yüksek olduğu ($p<0,05$); mesleki bir derneğe üye olduğunu belirtenlerin “inanç ve beklentiler” ile “duygular” alt boyutlarından anlamlı düzeyde yüksek puan aldığı saptanmıştır ($p<0,05$; Tablo 4).

Hemşirelerin yaşı ve çalışma yılı ile “inanç ve beklentiler” alt boyutu puan ortalamaları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır ($p<0,05$; Tablo 4).

TARTIŞMA

Kanıtı dayalı hemşirelik, bakımın her aşamasında gerekli olan ve hastaların gereksinimlerini saptayıp buna yönelik uygulamalarda bulunma noktasında hemşirelerin mesleki bilgi ve becerilerini olumlu yönde etkileyebilecek yaklaşımlardır (16). Bu araştırmada hemşirelerin kanıtı dayalı hemşireliğe yönelik inanç ve beklentilerinin ($27,68\pm4,33$); kanıtı dayalı hemşireliği uygulama niyetlerinin ($14,68\pm3,02$) ve kanıtı dayalı hemşireliğe yönelik duygularının ($15,42\pm3,19$) ortanın üzerinde olumlu yönde olduğu saptanmıştır (Tablo 3). Daştan ve Hindistan (2018) tarafından yapılan bir çalışmada dahiliye kliniklerinde çalışan hemşirelerin kanıtı dayalı hemşireliğe yönelik inanç ve beklentileri ($27,26\pm4,66$), kanıtı dayalı uygulama niyetleri ($14,81\pm3,04$) ve kanıtı dayalı hemşirelikle ilgili duyguları ($15,28\pm3,59$) boyutlarından benzer bulgular elde edilmiştir (12). Literatürde araştırma bulgumuzla benzer özelliklerde olan araştırmalara rastlanmaktadır (10,13,17). Bu araştırmaya dahil edilen hemşireler üniversite hastanesinde çalışıyor olmalarından dolayı üniversitenin hemşirelik bölümü ile daha fazla temas halinde bulunmakta ve düzenlenen bilimsel etkinliklere katılma konusunda fırsata sahip olmaktadır. Bu durumun kanıtı dayalı hemşireliğe yönelik olumlu tutum geliştirmede etkili olduğu düşünülmektedir.

Çalışmamıza katılan hemşirelerin cinsiyete göre kanıtı dayalı hemşireliğe yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır (Tablo 4). Literatürde yer alan diğer araştırma sonuçları da çalışmamızdaki bu bulguyu destekler niteliktedir (10,14,18-21).

Tablo 4. Hemşirelerin Tanıtıcı Özelliklerine Göre KDHYTÖ Alt Boyut Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması (n=140)

Tanıtıcı özellikler		Kanıtta Dayalı Hemşireliğe Yönelik İnanç ve Beklentiler		Kanıtta Dayalı Hemşireliği Uygulama Niyeti		Kanıtta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Duygular	
		$\bar{X} + SS$	Test ve p değeri	$\bar{X} + SS$	Test ve p değeri	$\bar{X} + SS$	Test ve p değeri
Cinsiyet	Kadın	27,87±4,20	t=1,542	14,73±2,99	t=0,613	15,53±3,23	t= 1,237
	Erkek	26,00±5,21	p=0,125	14,21±3,37	p= 0,541	14,42±2,68	p=0,218
Eğitim düzeyi	Lise	26,09±4,04a	F=2,802	13,95±2,71	F=0,604	14,33±3,13	F=1,322
	Ön lisans	27,63±4,80b	p=0,042	14,54±2,38	p=0,613	15,18±4,09	p=0,270
	Lisans	27,76±4,21c	d>a**	14,80±3,09		15,59±3,09	
	Yüksek lisans	31,42±4,50d		15,42±3,90		16,71±3,09	
Yaş		r=0,184; p=0,029		r=0,121; p=0,154		r=0,96; p=0,258	
Çalışma pozisyonu	Servis hemşiresi	27,27±4,28	t=-3,099	14,46±2,95	t=-2,377	15,29±3,18	t=-1,358
	Sorumlu hemşire	30,64±3,53	p=0,002	16,29±3,09	p=0,019	16,41±3,14	p=0,177
Çalışma yılı		r=0,217; p=0,010		r= 0,159; p=0,061		r=0,144; p=0,091	
Kanıtta dayalı uygulamalarla ilgili eğitim alma durumu	Evet	27,79±4,50	t=0,361	14,88±3,09	t=0,977	15,59±3,39	t=0,768
	Hayır	27,51±4,08	p=0,719	14,37±2,90	p=0,330	15,16±2,85	p=0,444
Hemşirelik ile ilgili bilimsel toplantılara katılma durumu	Evet	28,32±4,64	t=2,057	28,32±4,64	t=2,385	15,92±3,03	t=2,188
	Hayır	26,81±3,73	p=0,042	26,81±3,73	p=0,018	14,74±3,30	p=0,030
Araştırma sonuçlarını hasta bakım sürecinde kullanma durumu	Evet	28,15±4,36	t=1,303	15,25±2,97	t=2,287	15,83±3,29	t=1,519
	Hayır	27,20±4,27	p=0,195	14,10±2,98	p=0,024	15,01±3,05	p=0,131
Mesleki bir derneğe üye olma durumu	Evet	28,98±4,47	t=2,877	15,03±3,58	t=1,090	16,12±2,90	t=2,082
	Hayır	26,87±4,05	p=0,005	14,46±2,61	p=0,278	14,98±3,30	p=0,039
Bilimsel çalışmayı anlama yorumlama düzeyi	Hiç iyi değil	22,50±1,91a	F=3,461	12,25±0,5	F= 1,824	12,25±3,68	F= 2,113
	Biraz iyi	26,81±3,42b	p=0,010	13,56±3,11	p=0,128	14,50±2,78	p=0,083
	Orta düzeyde iyi	27,27±4,79c	d,e>a**	14,76±2,85		15,52±3,07	
	Oldukça iyi	28,40±3,81d		14,94±3,14		15,63±3,30	
Mezuniyet sonrası hemşirelik alanında bilimsel bir araştırma yapma durumu	Evet	27,38±4,91	t=-0,476	14,83±3,15	t=0,339	15,30±3,29	t=0,267
	Hayır	27,78±4,13	p=0,635	14,63±2,99	p=0,735	15,47±3,17	p=0,790
Hemşirelik haftası kapsamında düzenlenen etkinliklere katılma durumu	Evet	28,18±4,32	t=2,048	15,12±2,89	t=2,589	15,72±3,17	t=1,655
	Hayır	26,59±4,19	p=0,042	13,72±3,10	p=0,011	14,77±3,18	p=0,100

*p<0,05, t: Independent t testi, F: One-Way ANOVA testi; **Tukey Post Hoc testi

Hemşirelerde cinsiyet faktörünün kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlara etki etmemesinde hemşirelerin verdikleri bakımın ve aldıkları eğitimin cinsiyet ayrımı gözetmemesinin etkisi olduğu söylenebilir (19).

Araştırmamıza katılan hemşirelerin eğitim düzeyleri karşılaştırıldığında, yüksek lisans mezunu olan hemşirelerin kanıta dayalı hemşirelik inanç ve beklentilerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 4). Baran-Karataş ve arkadaşlarının (2020) yapmış olduğu çalışmada lisans derecesine sahip hemşirelerin, Şen-Şadi ve Yurt'un (2021) yapmış olduğu çalışmada lisansüstü derecesine sahip hemşirelerin, Yılmaz ve arkadaşlarının (2018) yapmış olduğu çalışmada yüksek lisans derecesine sahip hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu saptanmıştır (13,21,22). Bu bulgu hemşirelikte lisansüstü eğitimin önemini öne çıkarması açısından önemlidir. Hemşirelikte lisansüstü eğitimin hedeflediği mezun yeterlilikleri çerçevesinde verilen eğitimin, süreç içerisinde gerçekleşen formal ve informal öğrenmelerin bu tutumun gelişmesinde etkili olduğu düşünülmektedir.

Araştırmada sorumlu hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik inanç ve beklentileri ile uygulama niyetlerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 4). Yıldırım ve Yıldız'ın (2020) yaptıkları araştırmada, hemşirelerin çalıştıkları kurumdaki pozisyonlarına göre kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının değişmediği belirlenmiştir (19). Literatürde hemşirelerin çalıştıkları kurumdaki pozisyonlarının kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarını etkilemediğine dair benzer sonuçlar ortaya koyan çalışmalar bulunmaktadır (12,23). Ancak Yılmaz ve arkadaşlarının (2019) yapmış olduğu çalışmada, servis hemşiresi pozisyonunda çalışan hemşirelerin, sorumlu hemşirelere göre kanıta dayalı hemşireliği uygulama niyetinin yüksek olduğu; Menekli ve Korkmaz'ın (2021) yapmış olduğu çalışmada sorumlu hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının servis hemşirelerine göre daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır (14,24). Bu araştırmadaki sorumlu hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının olumlu olması üniversite hastanesinde çalışıyor olmalarının yarattığı çevresel etkiyle ve liderlik niteliklerinin bilimsel düşünme ve uygulamayla örtüşüyor olmasıyla açıklanabilir.

Çalışmamıza katılan hemşirelerin yaş ve meslekte çalışma süreleri arttıkça kanıta dayalı hemşireliğe yönelik inanç ve beklentilerinin de arttığı belirlenmiştir (Tablo 4). Küçükkoğlu ve arkadaşları (2017) tarafından yapılan çalışmada çalışma yılının kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutuma etki etmediği sonucuna ulaşılmıştır (23). Meslekte çalışma yılının kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlara etki etmediğine yönelik başka araştırma sonuçları da mevcuttur (10-12,14,18,20,22). Bununla birlikte Yıldırım ve Yıldız'ın (2020) yapmış olduğu çalışmada

meslekte çalışma yılı düşük olan hemşirelerin yüksek olan hemşirelere göre kanıta dayalı hemşireliğe yönelik inanç ve beklentilerinin daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır (19). Literatürde çalışma yılı azaldıkça kanıta dayalı hemşireliğe yönelik olumlu tutumun arttığına yönelik başka araştırma sonuçları da yer almaktadır (13,21,24). Hemşirelerin yaşı ve kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının karşılaştırıldığı çalışmalar incelendiğinde; yaşın kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutuma etki etmediği, 40 yaş ve üstü yaşında olanların, 30 yaş ve altı yaşında olanların diğer yaş gruplarına göre kanıta dayalı hemşireliğe yönelik olumlu tutumlarının daha yüksek olduğu sonuçları bulunmuştur (10-12,19,20,23,25). Bu çalışmada birçok araştırmadan farklı olarak elde edilen yaş ve meslekte çalışma süresi ile birlikte olumlu tutum gelişmesinde meydana gelen artışta, hemşirelerin deneyimle birlikte kanıt temelli uygulamaların gücünü ve önemini fark etmesinin etkisinin olduğu düşünülmektedir.

Araştırmada hemşirelerin kanıta dayalı uygulamalarla ilgili daha eğitim almış olmalarına göre tutumlarının değişmediği; buna rağmen hemşirelikle ilgili bilimsel toplantılara katılan hemşirelerin katılmayan hemşirelere göre kanıta dayalı hemşireliğe yönelik inanç ve beklentilerinin, uygulama niyetlerinin ve duygularının daha olumlu yönde olduğu bulunmuştur (Tablo 4). Araştırmadaki bu bulgular literatürdeki diğer çalışmalarla benzerlik göstermektedir (10,11,14,19,21). Bilimsel toplantılara katılım, hemşirelerin hem mesleki gelişimini hem de bilimsel bilgi paylaşımını önemli ölçüde arttırmaktadır (18). Bilimsel toplantılara katılım, hemşirelerde hem bilgi düzeyinde artış sağlayabilmekte hem de hemşireler bu sayede akademisyenlerle bir arada olma, fikirlerini sunabilme ve tartışabilme olanağına erişebilmektedir. Ayrıca hemşireler bilimsel etkinliklere katılıp etkileşim sağlayarak iş birliği yapabilme olanakları da bulabilmektedir (14,19). Bu nedenlerle araştırmadan elde edilen bulgu bilimsel etkinliklere katılımın ve etkileşimin beklenen bir sonucu olarak değerlendirilebilir.

Araştırma sonuçlarını hasta bakım sürecinde kullanan hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliği uygulama niyetinin daha olumlu olduğu saptanmıştır (Tablo 4). Yılmaz ve arkadaşlarının (2018), cerrahi kliniklerinde çalışan hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarını incelediği bir çalışmada, araştırma sonuçlarını klinik uygulamalarda kullanan hemşirelerin kullanmayan hemşirelere göre kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu belirlenmiştir (13). Literatürle paralellik gösteren bu bulgu, araştırma sonuçlarını klinik uygulamada kullanan hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının olumlu yönde olduğunu göstermektedir. Ancak, hemşirelerin araştırma bulgularını anlama, yorumlama ve hemşirelik uygulamalarını nasıl değiştireceğine yönelik bilgi ve otorite eksikliği, zaman kısıtlılığı, sağlık ekibinin ve hastane yönetiminin desteğinin

olmaması ve araştırmaların sunumları ile ilgili yetersizlikler araştırma sonuçlarını klinik uygulamaya aktarmada engel oluşturabilmektedir (13,27).

Araştırmaya katılan hemşirelerden mesleki bir derneğe üye olanların kanıta dayalı hemşireliğe yönelik inanç ve beklentileri ile duygularının daha olumlu olduğu belirlenmiştir (Tablo 4). Hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumları ile ilgili literatür incelendiğinde, bu araştırmadan elde edilen bulguya benzer sonuçların yer aldığı görölmektedir (10,21,24,28,29). Hemşirelik mesleğinin gelişimini mesleki dernekler olumlu yönde etkilemektedir. Hemşirelik dernekleri, yapılan güncel araştırma sonuçlarını duyurmak ve kanıt temelli uygulamaları desteklemeye yönelik çalışmalar yapmaktadır. Bu araştırmada, derneklere üye olan hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının daha olumlu olması, derneklerin yapmış olduğu yayınlar aracılığıyla mesleki gelişmeleri, bilimsel araştırmaları ve kanıta dayalı uygulamaları takip edebilmeleri ile ilişkilendirilebilir (24,29-31).

Araştırmamızda bilimsel çalışmayı oldukça iyi ve çok iyi düzeyde anlayıp yorumlayabildiğini ifade eden hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik inanç ve beklentilerinin daha olumlu olduğu bulunmuştur (Tablo 4). Mulenga ve arkadaşlarının (2017) araştırmasında da hemşirelerin KDH ve bilimsel çalışmayı anlayıp yorumlama ile ilgili ortalama bilgiye sahip olduğu ve tutumlarının olumlu olduğu sonucuna varılmıştır (32). Bu sonuca göre, bilimsel çalışmaları anlayıp yorumlayabilmenin, klinik uygulamalarda kanıta dayalı hemşireliğin yararlarına yönelik inanç ve beklentileri olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Hemşirelerin mezuniyet sonrası hemşirelik alanında bilimsel bir araştırma yapma durumlarına göre, kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının değişmediği belirlenmiştir (Tablo 4). Literatürde bu araştırma bulgusuyla farklılık gösteren çalışmalar yer almaktadır (19,21,24). Bilimsel araştırmalar ve etkinlikler, hemşirelerin mesleki gelişiminde önemli rol oynamakta; bilimsel bilgi aktarımını ve kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumu olumlu yönde etkilemektedir (24,30). Literatürle farklılık gösteren çalışmamızdaki bu bulgu, kanıtların uygulamaya geçirilmesinde yaşanan içsel ve dışsal engellerle, mezuniyet sonrası araştırma deneyiminin niteliksel özellikleri ile açıklanabilir.

Araştırmaya katılan hemşirelerden hemşirelik haftası kapsamında düzenlenen etkinliklere katılanların kanıta dayalı hemşireliğe yönelik inanç ve beklentileri ile uygulama niyetlerinin daha olumlu olduğu saptanmıştır (Tablo 4). Doğan ve ark. (2019) tarafından hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının incelenmesi amacıyla yapılan bir

çalışmada, araştırmaya katılan hemşirelerin hemşirelik mesleğine yönelik etkinliklere katılma durumuna göre kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının değişmediği tespit edilmiştir (10). Diğer yandan literatürde araştırma yapan, mesleğe yönelik etkinliklere katılan hemşirelerin tutumlarının daha olumlu olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır (24,26). Araştırmalar karşılaştırıldığında farklı sonuçlar elde edildiği görülmektedir. Bu araştırmaya dahil edilen hemşirelerden elde edilen bulgunun, araştırmanın yapıldığı üniversite hastanesi ile üniversitenin hemşirelik bölümü arasında her yıl iş birliği ile organize edilen bilimsel ve sosyal içerikli hemşirelik haftası etkinliklerinin olmasından ve benzer birçok etkinliğin yıl içerisinde ücretsiz katılımı ile gerçekleşmesinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının olumlu olduğu ve olumlu tutum geliştirmede lisansüstü eğitime sahip olma, bilimsel bir çalışmayı iyi düzeyde anlayıp yorumlayabilme, sorumlu hemşire olma, hemşirelik haftası kapsamındaki etkinliklere ve hemşirelikle ilgili bilimsel toplantılara katılma, araştırma sonuçlarını hasta bakım sürecinde kullanma, mesleki bir derneğe üye olma durumlarının etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca araştırmaya dahil edilen hemşirelerin cinsiyet, kanıta dayalı uygulamalarla ilgili eğitim alma, hemşirelik alanında bilimsel bir dergiyi takip etme/okuma ve mezuniyet sonrası hemşirelik alanında bilimsel bir araştırma yapma durumlarının kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarını etkilemediği saptanmıştır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda hemşirelerin lisansüstü eğitime devam etmeleri için motivasyonlarını artıracak stratejilerin geliştirilmesi, klinik hemşirelerinin akademisyen hemşirelerle işbirliği içinde yürüttükleri bilimsel etkinliklerin artırılması, hemşirelerin mezuniyet sonrası mesleki bilimsel bilgiyi ve kanıtları takip edebilecek öğrenme ortamlarının çalıştıkları birimlerde oluşturulması, hastanelerde klinik hemşirelerinin bilimsel etkinliklere katılımını teşvik edecek düzenlemelerin yapılması ve mesleki derneklere üyeliğin teşvik edilmesine yönelik stratejilerin geliştirilmesi önerilir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın yalnızca bir üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerle yürütülmüş olması sınırlılıktır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar yalnızca bu araştırma kapsamına alınan hemşirelere genellenebilir.

Çıkar Çatışması: Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.

İzinler: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik kurulundan etik kurul izni (2017/253) ve Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi (OMÜ-SUVAM) Müdürlüğü'nden kurum izni alınmıştır.

Aydınlatılmış Onam: Araştırmaya katılan kişilerden yazılı ve sözlü onam alınmıştır.

Yazar Katkıları: Planlama: OSO; EGE, KG Literatür tarama: OSO, EGE, KG. Veri toplama: EGE, KG; Verilerin analizi/yorumlanması: OSO Yazım: OSO, EGE, KG. Dergiye gönderme: OSO.

Açıklamalar: Bu araştırma 12-13 Ekim 2017 tarihleri arasında Samsun'da düzenlenen Uluslararası Karadeniz Hemşirelik Eğitimi Kongresi'nde poster bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

1. Saunders H, Vehviläinen JK. Nurses' evidence-based practice beliefs and the role of evidence-based practice mentors at university hospitals in Finland. *Worldviews on Evidence-Based Nursing*, 2017;14(1):35-45.
2. Karagözoğlu Ş. Bilim, Bilimsel Araştırma Süreci ve Hemşirelik. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi. 2006;13(2):64-71.
3. Partlak GN, Üstün B. Psikiyatri hemşireliğinde kanıta dayalı uygulamalar. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*. 2016;9(3):112-118.
4. Kocaman G. Hemşirelikte kanıta dayalı uygulamalar. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*. 2003;2,61-69.
5. DiCenso A, Guyatt G, Ciliska D. Evidence-based nursing: A guide to clinical practice [electronic resource]. Hamilton, Ontario, Canada: Elsevier/Mosby; 2005.
6. Cullum N, Ciliska D, Haynes RB, Marks S. Evidence-based nursing: An introduction [electronic resource]. Oxford: Blackwell; 2013.
7. Öztürk Çopur E, Kuru N, Canbolat Seyman Ç. Hemşirelikte kanıta dayalı uygulamalara genel bakış. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*. 2015;1(2):51-55.
8. Zhou F, Hao Y, Guo H, Liu H. Attitude, Knowledge, And Practice On Evidence-Based Nursing Among Registered Nurses In Traditional Chinese Medicine Hospitals: A Multiple Center Cross-Sectional Survey In China. *ECAM*. 10.1155/2016/5478086. Published online: 27 July 2016.
9. Yılmaz M, Gürler H. Hemşirelerin kanıta dayalı uygulamaya ilişkin görüşleri. *FNJN*. 2017;25(1):1-12.
10. Doğan SD, Karaçay SY, Arslan S, Yurtseven Ş, Nazik E, Yüksekaya SE. Bir üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumları. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2019;8(2):39-45.
11. Ayhan Y, Kocaman G, Bektaş M. Kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutum ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanması: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*. 2015;17(23):21-35.
12. Daştan B, Hintistan S. Dahiliye kliniklerinde çalışan hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının belirlenmesi: kırsal bölge örneği. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Araştırmaları Dergisi*. 2018;1(1):1-9.
13. Yılmaz E, Çeçen D, Aslan A, Kara H, Toğaç Kızıl H, Mutlu S. Cerrahi Kliniklerde Çalışan Hemşirelerin Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutumları ve Araştırma Kullanımında Algıladıkları Engeller. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*. 2018;15(4):235-241.
14. Yılmaz D, Düzgün F, Dikmen Y. Hemşirelerin Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2019;(4):713-719.
15. Ruzafa-Martinez M, Lopez Iborra L, Madrigal Torres M. Attitude towards evidence-based nursing questionnaire: development and psychometric testing in Spanish community nurses. *Journal Evaluation Clinical Practice*. 2011;7(4):664-670.
16. Ashktorab T, Pashaepoor S, Rassouli M, AlaviMajd H. Nursing students' competencies in evidence-based practice and its related factors. *Nursing and Midwifery Studies*. 2015;230-47.
17. Aslan H, Gürdap Z. Hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumları ve periferik venöz kataterle ilişkili enfeksiyonu önlemeye yönelik bilgi düzeyleri. *The Journal of Turkish Family Physician*. 2021;12(2):84-98.
18. Dikmen Y, Filiz NY, Tanrikulu F, Yılmaz D, Kuzgun H. Attitudes of intensive care nurses towards evidence-based nursing. *International Journal of Health Sciences and Research*. 2018;8(1):138-142.
19. Yıldırım MS, Yıldız E. Hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Hemşirelik Bilimi Dergisi*. 2020; 3(2), s.24-29, e-ISSN:2636-8439.

20. Fu L, Su W, Ye X, Li M, Shen J, Chen C, Guo Q, Ye L, He Y. Evidence-Based Practice Competency and Related Factors Among Nurses Working in Public Hospitals. *The Journal of Health Care*, 2020;57:1–9.
21. Şen Şadi E, Yurt S. Hemşirelerin kanıta dayalı uygulamalara yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*. 2021;14(2):102-107.
22. Baran Karataş G, Atasoy S, Şahin S. Hemşirelerin kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarına yönelik farkındalık ve tutumlarının değerlendirilmesi. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*. 2020;7(3):352-359.
23. Küçüköğlü S, Bükecik T, Aytekin A, Çelebi A. Acil birimlerde çalışan hemşirelerin adli vakayla ilgili yaklaşımları ve kanıta dayalı uygulamaları. *Türkiye Klinikleri Adli Tıp ve Adli Bilimler Dergisi*. 2017;14(1):1-8.
24. Menekli T, Korkmaz M. Dâhiliye Hemşirelerinin Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutumları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*. 2021;14(1):38-47.
25. Merih YD, Potur DC, Esencan TY. Doğum sonu kliniklerinde çalışan ebe ve hemşireler kanıta dayalı uygulamaların neresinde?. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*. 2017;1(4):8-14.
26. Fiset VJ, Graham ID, Davies BL. Evidence-based practice in clinical nursing education: a scoping review. *Journal Nursing Education*. 2017;(9):534-541.
27. Gerçek E, Okursoy A, Dal NA. Awareness and attitudes of Turkish nursing students towards research and development in nursing. *Nurse Education Today*. 2016;46(Supplement C):50-6.
28. Şenyuva E. Hemşirelik eğitimi ve kanıta dayalı uygulamalar. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*. 2016;24:59-65.
29. Youssef NF, Alshraifeen, A, Alnuaimi K, Upton P. Egyptian and Jordanian nurse educators' perception of barriers preventing the implementation of evidence-based practice: a cross-sectional study. *Nurse Education Today*. 2018;64:33-41.
30. Malik G, McKenna L, Plummer V. Perceived knowledge, skills, attitude and contextual factors affecting evidence-based practice among nurse educators, clinical coaches and nurse specialists. *International Journal Of Nursing Practice*. 2015;21(2):46-57.
31. Reid J, Briggs J, Carlisle S, Scott D, Lewis C. Enhancing utility and understanding of evidence based practice through undergraduate nurse education. *BMC Nursing*. 2017;16(58):1-3.
32. Mulenga C, Naidoo JR. Nurses' knowledge, attitudes and practices regarding evidence-based practice in the prevention of mother-to-child transmission of HIV programme in Malawi. *Curationis*. 2017;40(1):1-8.